

ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

Til va adabiyot.uz

«Til va adabiyot – Преподавание языка и литературе – Language and literature teaching» (<https://tilvaadabiyot.uz>)
<https://oak.uz/pages/4802>

2023-yil. 7-son

Shokhista Rustamova. Linguodidactic foundations of the formation of speech communication skills of higher secondary school pupils.....	45
Shirin Sadikova. Zamonaviy ta'lim jarayoni va o'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitish masalalari	47
Nazira Yergesheva. Language integrated learning approach and ITS variations	49
Durdona Djalilova. Pirmqul Qodirovning "Ona lochin vidosi" romanida Temuriy malikalar	50
Sabohat Bozorova. "Ot" komponentli o'zbek va turk maqollarida lingvomadaniy xususiyatlarning ifodalanishi.....	52
Mehriniso Ergashova. Boshlang'ich sinflarda fe'l so'z turkumi ustida ishlash jarayonida didaktik o'yinlarning ahamiyati	54
Najieva Sojida. Talabalar ijodkorlikni shakllantirishning ta'limdagi ahamiyati	56
Osiyo Siddiqova. Komediya va komiklik tushunchasi	57
Maxsuda Berdimuratova, Dilobar Sarieva. Jadid dramaturgiyasida ayollar obrazi haqida ayrim mulohazalar	60
Eldorbek Abduvaitov. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining ona tili darslarida lingvistik tahlil turlarini o'qitish	64
Jamoliddin Nurmuhammadov. Adabiy laboratoriyada "book report", "book review" mashg'ulotlarini tashkil etish metodikasi	66
Mansur Xamidov. Janubiy Surxondaryo o'zbek shevalarida paremiologik birliklarning lisoniy tabiati	68
Dilsuz Olimova. Atrof - muhitning ifloslanishi va ekologik muammolar tadqiqi	72
Shahnoza Yuldasheva. The role of non-verbal communication in "EFL" (English as a foreign language) classes ...	74
Эльнара Баравова. Основные понятия и особенности моделирования процесса перевода	76
Hayotgul Eshmuradova, Osmanov Mustafo. Linguistic foundation of the study of human language	79
Gulnoza Ochilova. Gender madaniyatni rivojlantirishga doir pedagogik qarashlarni takomillashtirishning ahamiyati	81
Mehrixon Raxmonova. Innovatsion yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy potentsialini Rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	83

KICHIK TADQIQOT

Saodat Kambarova. Yozuvchi ijodini shaxsiyatiga bog'lab o'rganish darslarini tashkil etish	86
Zulfiya Masodiqova. Oliy ta'lim muassasalari nofilologik yo'nalishlarida nemis tili o'qitishda innovatsion metodlarning ahamiyati	88
B.X. Daniyarov. Gumanitar fanlarni o'qitishda "Aqli" telefonlardan samarali foydalanishning ilmiy-amaliy ahamiyati	89
Muqaddas Normatova. The importance of games in teaching English	91
Nasiba Ochilova, Shoira Temirova. Social networks and language: how internet slang became an integral part of youth communication	92
Dilbar Niyazova. Matn idrokida assotsiativ tafakkurning o'rni	94
Dildora Yorbulovala. Cho'lponning "Ergashish" hangomasi tahlili	95
Elyor Imomov. Turli tillarda (o'zbek va ingliz) kasb-hunar leksikasiga oid bo'lgan atamalarning linguokulturologik tadqiqi	96
Asliddin Ismatov. "Ertak nutqining lingvomadaniy o'lchovi va uning kommunikativ strategiyasi"	97
Ra'no Fayzullayeva. "Xamsa" hayratlari" - so'nmas e'tiqod ifodasi	99
Vaziraxon Alimbekova. Janubi-sharqiy andijon shevasida undovlarning qo'llanishi	102
Qobil Egamnazarov. Tilshunoslikda mavjud lingvistik tahlil metodlari haqida ayrim mulohazalar	104
Shaxnoza Yunusova. Reklama matnlarining sintaktik qurilishi	106

Najieva Sojida
Samarqand davlat chet tililar instituti
Innovasion ta'lim texnologiyalari va pedagogikasi
kafedrası o'qituvchisi

TALABALAR IJODKORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING TA'LIMDAGI AHAMIYATI

Annotasiya. Ushbu maqolda pedagogik mahorat ta'lim-tarbiyani optimallashtirishning kasbiy ko'nikma va malakalari tizimi hisoblanib, asosan yosh avlodni maqsadga muvofiq yo'naltirish, ularning ma'naviy e'tiqodini, dunyoqarashini, qobiliyatini, ijodkorligini har tomonlama rivojlantirish va takomillashtirish haqida gap boradi. **Kalit so'zlar:** Pedagog, ijod, shaxs, o'qituvchi, mahorat, bilimi, ko'nikma, malaka, bilim, tajriba, qobiliyat.

Абстрактный. В данной статье педагогика рассматривается как система профессиональных навыков и квалификаций для оптимизации образования, и речь идет главным образом о направлении молодого поколения в соответствии с целью, всемерном развитии и совершенствовании его духовных убеждений, мировоззрения, способностей, творческих способностей.

Ключевые слова: Педагог, творчество, личность, педагог, умение, знание, умение, компетенция, знание, опыт, умение.

Abstract. In this article, pedagogy is considered as a system of professional skills and qualifications for optimizing education, and it is mainly about directing the young generation according to the purpose, developing and improving their spiritual beliefs, worldview, abilities, and creativity in every way.

Keywords: Pedagogue, creativity, personality, teacher, skill, knowledge, skill, competence, knowledge, experience, ability.

Pedagog qanday pedagogik-psixologik tayyorgarlikka, pedagogik bilimlarga, kasbiy mahorat, pedagogik qobiliyat va fazilatlariga ega bo'lishi kerak?, degan savollar tug'iladi. Bu savollarga javobni maqolamiz orqali o'rganishga harakat qilamiz. Shaxsning ijodiy shaxs sifatida rivojlanishi genetik jihatdan belgilanadi va bola allaqachon belgi va belgilarni yaratishda o'zini namoyon qiladi. Shuning uchun u go'daklik davridanoq ijodkor subyekt sifatida harakat qiladi. Ijodkorlik deganda shaxsning unumdorligi tushuniladi, u shaxs kiritilgan har qanday sohada ijodiy faoliyat turi bilan tavsiflanadi.

Hozirgi kunda ijodkorlik ishlab chiqarishning har bir sohasida, fanda, san'atda va hokazolarda alohida ajratilgan. Ijodkorlik turlari shaxsning ijodiy faoliyati (ixtirochi, ishlab chiqarish tashkilotchisi, olim, rassom, o'qituvchi va boshqalar ijodi) xususiyatiga qarab belgilanadi. "Ijodkorlik" tushunchasi keng tushuntirish kuchiga ega. U jonli va jonsiz tabiat, jamiyat taraqqiyotining madaniy-tarixiy funksiyasi sifatida ham talqin etiladi; ilmiy va badiiy elita faoliyatining asosiy sohasi sifatida (bastakor, olim, haykaltarosh va boshqalar); va noaniqlik, noaniqlik sharoitida qaror qabul qilishni talab qiladigan har qanday inson faoliyatining tarkibiy qismi sifatida e'tirof etiladi. Ijodkorlikning mohiyati faylasuflar, psixologlar, sosiologlar, antropologlar, madaniyatshunoslar va pedagoglarning e'tiborini doimo tortadigan eng murakkab muammolardan biridir. Keling, avvalo faylasuflar va psixologlar nuqtayi nazaridan ijodkorlik muammosini ko'rib chiqaylik. Bu yangi materialdan foydalanib, pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqasini kuzatishga va uning inson va jamiyat hayotidagi amaliy va o'zgartiruvchi rolini ko'rsatishga yordam beradi. Ijodkorlikni sifat jihatidan yangi, ilgari hech qachon bo'lmagan narsalarni yaratadigan faoliyat sifatida tushunish odatda e'tirof etiladi.

Zamonaviy pedagog yosh avlodni o'qitish, ta'lim-tarbiya berish, talabga ta'sir etish, uning istaklarini, e'tiqodini, qiziqish va imkoniyatlarini shakllantira bilish kerak. Pedagogning vazifasi – faqat irodaviy fazilatlar doirasini ko'rsatib berish, ularning muhim axloqiy prinsiplari bilan ichki aloqasini ochib berishdan tashqari o'z irodasini o'zi tarbiyalashga intiluvchi talabaga yordam berish, irodaviy fazilatlarni rivojlantirish Vatanga nafi tegadigan farzandlar qilib tarbiyalash o'qituvchining pedagogik vazifasi ekanligini anglamog'i darkor.

Ta'lim jarayonining sifati va samaradorligini oshirish ko'p jihatdan ta'lim vositalari bilan qay darajada ta'minlanganligiga ham bog'liqdir. Ta'lim jarayonini amalga oshirishga yordam beruvchi vositalar ta'lim vositalari deb ataladi. Umuman, ta'lim vositalari talabalar uchun ta'lim jarayonida atrof-muhitni va o'rganilayotgan voqea-hodisalar mohiyatini chuqur anglashga yordam beradi. O'qituvchi uchun, axborot negizi sifatida, ta'lim jarayonini tashkil qilishda va bilimni nazorat qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shunday ekan, pedagoglik kasbi katta san'atdir.

Bu san'atga u yoki bu pedagog osongina, o'z-o'zidan erisha olmaydi. Buning uchun o'qituvchilik kasbiga, ya'ni sog'lom avlodning chinakam murabbiy bo'lishga havasi, ishtiyoqi zo'r, zamon talablarini tez va chuqur tushunadigan, o'zining ilmiy, ijtimoiy-siyosiy saviyasini, pedagogik mahoratini izchillik bilan amalga oshira boruvchi, mustaqillik g'oyasi va mafkurasini puxta qurollantirgan, haqiqiy vatanparvar va mehnatsevar kishilargina erisha oladilar. Pedagogik faoliyat bilan shug'ullanish va pedagogik mahorat tug'ma talant yoki nasldan-naslga o'tuvchi xususiyat emas, balki izlanish, ijodiy mehnat mahsulidir. Bu ko'p qirrali pedagogik faoliyat zaminida ijodiy mehnat yotadi. Shuning uchun ham pedagogik faoliyat bilan shug'ullanish hamma o'qituvchilar uchun standart, ya'ni bir qolipdagi ish usuli emas, balki u har bir o'qituvchining o'z ustida ishlashi, ijodiy mehnati jarayonida tashkil topadi va rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Roziqov O., Og'ayev S., Mahmudov M., Adizov B. Ta'lim texnologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 1999. – 72 b.
2. Saidaxmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar (nazariya va amaliyot). – Toshkent: Moliya, 2003. – 172 b.
3. Ziyomuhammadov B. Pedagogik mahorat asoslari. Toshkent: TIB-KITOB, 2009-183 b

Osiyo Siddiqova,

Alisher Navoiy nomidagi

Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti

universiteti tayanch doktoranti

KOMEDIYA VA KOMIKLIK TUSHUNCHASI

Annotatsiya. O'zbek va jahon adabiyotida komik vaziyat va xarakter muammosi, unga xos xususiyatlar, komediyaning hosil bo'lish yo'llarini o'rganish katta ahamiyatga molikdir. Komik vaziyat va kulgi bir-biri bilan chambarchas bog'liq tushunchalardir. Binobarin, komediya xususida gap ketganda bu bog'liqlik alohida ahamiyat kasb etadi. Negaki, komediyalar komik vaziyatga, haqqoniy kulgiga asoslangan bo'lishi kerak. Umuman komediya deganda barchamizning ko'z o'ngimizda kulgi keladi, demak komediyaning asosiy tushunchasi deb – kulgini olishimiz mumkin. Shuningdek komediyalar o'z nomi bilan kulgili asar ma'nosini ham anglatadi.

Tayanch so'zlar: komediya, komiklik, komik vaziyat, komik xarakter, konflikt, drama, janr, tur, adabiyot, badiiy, ilmiy, qahramon, mahorat.

Annotation. In Uzbek and world literature, it is of great importance to study the problem of comic situation and character, its characteristics, ways of comedy formation. Comic situations and laughter are closely related concepts. Therefore, when it comes to comedy, this relationship is of particular importance. After all, comedies should be based on a comic situation, genuine laughter. In general, comedy means laughter in our eyes, so we can take laughter as the main concept of comedy. Comedies also mean a funny work by their name.

Key words: comedy, comedy, comic situation, comic character, conflict, drama, genre, type, literature, artistic, scientific, hero, skill

Аннотация. В узбекской и мировой литературе большое значение имеет изучение проблемы комической ситуации и персонажа, его характеристик, способов комедиографического образования. Комические ситуации и смех — тесно связанные понятия. Поэтому, когда речь идет о комедии, эта связь имеет особое значение. Ведь комедии должны быть основаны на комической ситуации, искреннем смехе. В общем, комедия означает смех в наших глазах, поэтому мы можем принять смех за основное понятие комедии. Комедии также подразумевают под своим названием смешное произведение.

Ключевые слова: комедия, комедия, комическая ситуация, комический персонаж, конфликт, драма, жанр, тип, литература, художественный, научный, герой, мастерство.

Qadim zamonlardan beri kulgi – biz insonlar uchun hayotdagi turli-xil noodatiy xususiyatlar, kutilmagan holatlar, turli tipdagi insonlarning bir-biriga bo'lgan munosabati, goh tanish, goh notanish voqealarga, yengil, masxaromuz, beg'araz, gohida g'arazli munosabat bildirishimiz kulgi hisoblanadi. Bundan tashqari yengil va beg'araz kulgi insonlarning ichki ruhiyati va tanasiga ham ijobiy ta'sir o'tkazadi. Shuningdek kulgili voqealar bizning ijtimoiy hayotimizda tez-tez uchrab turishi ham sir emas albatta. Kulgili vaziyatlar turli sharoitlarda, turli makon va zamonda, turli insonlar orasida sodir bo'ladi. Bu vaziyatlarda kulgining turli-tuman shakllariga duch kelishimiz mumkin, ammo shuni yoddan chiqarmasligimiz kerakki, kulgining mohiyati o'zgarmasdir. Uning vazifasi kuldirishdan iborat bo'ladi.

“Badiiy adabiyotda kulgi va uning ijtimoiy-psixologik mohiyatiga tayanuvchi, uni asos qilib oluvchi janrlar, turli ko'rinishlar ham borki, uning yorqin namunasi sifatida dramatik turga mansub komediyaning ko'rsatish mumkin, adabiyotshunos olim Hafiz Abdusamatov ta'kidlaganidek, o'quvchi va tomoshabinlarga kulgu degan narsani topib berish, ayniqsa ularni kuldirish oson ish emas, ularni yig'latishdan ham ko'ra, kuldirish, komediya yozish qiyin.”¹

Komediya bu dramatik turning uch asosiy janrlaridan biri hisoblanadi. Shunga ko'ra komediyaning asosiy estetik belgisi kuldirish ya'ni, komiklik demakdir. “Adabiyotshunoslikka oid ishlarda biz asosiy estetik belgi deb atagan narsa ko'proq pafos deb yuritiladi.”² Pafos bu – ijodkor shaxsi tomonidan ma'lum bir asarning qahramonlariga, ularning xarakteriga, va unda sodir bo'ladigan voqealar rivojiga singdirib yuborilgan ruh hisoblanadi. “Komediya” istilohiga qaytadigan bo'lsak, komediya so'zining kelib chiqishi haqida bir nechta qarashlar mavjud ekan.

Adabiyotshunos olim Dilmurod Quronovning “Adabiyotshunoslik nazariyasi asoslari” kitobida aynan komediyaning uch xil ma'nosiga to'xtalib o'tilgan. Birinchi ma'nosiga nazar tashlaydigan bo'lsak, “Komediya”-yunonchadan olingan bo'lib, “komos”-xushchaqchaq olomon, bayram va sharob ta'siridagi sarxush kishilarning